

Osnovna šola Ljubečna

CERKVENA OBELEŽJA V KRAJEVNI SKUPNOSTI LJUBEČNA

Avtorice:

- Lucija PODVRŠNIK, 7. b
- Maja RAJŠTER, 7. b
- Kaja ŠKRUBEJ, 7. b

Mentorica:

- Darja ARH CENTRIH, prof. ang. in fr.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2007

ZAHVALA

Zahvaljujemo se gospodu ravnatelju za pomoč pri fotografiranju obeležij in za naslove domačinov, pri katerih smo iskale zelene podatke.

Zahvaljujemo se tudi domačinom KS Ljubečna za prijaznost in pomoč.

KAZALO

1. POVZETEK	5
2. UVOD	6
2.1. PROBLEM	6
2.2. HIPOTEZI	6
2.3. RAZISKOVALNE METODE	6
3. TEORETIČNI DEL	7
3.1. KRAJEVNA SKUPNOST LJUBEČNA	7
3.2. ŽUPNIJA LJUBEČNA	7
3.3. ZNAMENJA	7
3.4. NAMEN ZNAMENJ	10
4. CERKVENA OBELEŽJA V KRAJEVNI SKUPNOSTI LJUBEČNA	11
4.1. POTEK RAZISKOVALNEGA DELA	11
4.2. PREDSTAVITEV REZULTATOV IN OPIS OBELEŽIJ	11
4.2.1. CERKEV SV. JOŽEFA DELAVCA	13
4.2.2. MART'NČEVA KAPELA V ŠMIKLAVŽU	15
4.2.3. VENGUSTOVA KAPELA	17
4.2.4. JUTRŠKOVA KAPELA	18
4.2.5. KOŠTOMAJEVA KAPELA	19
4.2.6. VAŠKA KAPELA V LIPOVCU	20
4.2.7. KAPELA V ZAČRETU	21
4.2.8. KAPELA PRI CERKVI	22
4.2.9. KAPELA V LESKOVCU	23
4.2.10. KRIŽ OB CESTI V ŠMIKLAVŽU	24
4.2.11. KRIŽ KERŠ CIRILA V ŠMIKLAVŽU	25
4.2.12. KRIŽ PRI GASILSKEM DOMU	26
4.2.13. KRIŽ V ŽEPINI	27
4.2.14. KRIŽ OB CESTI V TEHARJE	28
4.2.15. KRIŽ V ZAČRETU	29
4.2.16. KRIŽ V LESKOVCU	30

4.2.17. KRIŽ ZA ŽIVO MEJO NA LJUBEČNI	31
4.2.18. KRIŽ V LIPOVCU	32
4.2.19. ZNAMENJE V DEBLU	33
4.3. SPOZNANJA DRUGIH RAZISKOVALCEV	34
5. ZAKLJUČEK	35
6. VIRI	36
7. PRILOGI	37
7.1. VABILO NA OTVORITEV OBNOVLJENE VENGUSTOVE KAPELE	38
7.2. RAZGLEDNICA S CERKVIJO	39

KAZALO SLIK

SLIKA 1	CERKEV	13
SLIKA 2	CERKEV	13
SLIKA 3	SV. JOŽEF DELAVEC	14
SLIKA 4	KAPELA V ŠMIKLAVŽU	15
SLIKA 5	KAPELA V ŠMIKLAVŽU	15
SLIKA 6	KAPELA V ŠMIKLAVŽU	15
SLIKA 7	VENGUSTOVA KAPELA	17
SLIKA 8	VENGUSTOVA KAPELA	17
SLIKA 9	VENGUSTOVA KAPELA	17
SLIKA 10	JUTRŠKOVA KAPELA	18
SLIKA 11	JUTRŠKOVA KAPELA	18
SLIKA 12	KOŠTOMAJEVA KAPELA	19
SLIKA 13	KOŠTOMAJEVA KAPELA	19
SLIKA 14	KOŠTOMAJEVA KAPELA	19
SLIKA 15	KAPELA LIPOVCU	20
SLIKA 16	KAPELA LIPOVCU	20
SLIKA 17	KAPELA LIPOVCU	20
SLIKA 18	KAPELA V ZAČRETU	21

SLIKA 19	KAPELA PRI CERKVI	22
SLIKA 20	KAPELA PRI CERKVI	22
SLIKA 21	KAPELA PRI CERKVI	22
SLIKA 22	KAPELA V LESKOVCU	23
SLIKA 23	KRIŽ OB CESTI V ŠMIKLAVŽU	24
SLIKA 24	KRIŽ KERŠ CIRILA V ŠMIKLAVŽU	25
SLIKA 25	KRIŽ PRI GASILSKEM DOMU	26
SLIKA 26	KRIŽ V ŽEPINI	27
SLIKA 27	KRIŽ OB CESTI V TEHARJE	28
SLIKA 28	KRIŽ V ZAČRETU	29
SLIKA 29	KRIŽ V LESKOVCU	30
SLIKA 30	KRIŽ ZA ŽIVO MEJO NA LJUBEČNI	31
SLIKA 31	KRIŽ V LIPOVCU	32
SLIKA 32	ZNAMENJE V DEBLU	33

1. POVZETEK

V naši raziskovalni nalogi smo poiskale cerkvena obeležja v KS Ljubečna. Poleg cerkve sv. Jožefa Delavca smo našle še kapele, lesene križe in eno znamenje v deblu. Želele smo izvedeti, kdaj in zakaj so bila postavljena ter kdaj in zakaj so bila najdena cerkvena obeležja obnovljena. Predvsem nas je zanimal namen postavitve. Domačini so nas prijetno presenetili, saj nismo pričakovale tako veliko zanimivih podatkov.

2. UVOD

2.1. PROBLEM

V naši raziskovalni nalogi bomo poleg cerkve poiskale tudi ostala znamenja na področju KS Ljubečna. Vsa cerkvena obeležja bomo poslikale in nato v pogovoru z domačini oz. lastniki poskusile ugotoviti, zakaj in kdaj so bila postavljena oz. obnovljena.

2.2. HIPOTEZI

- Na področju KS Ljubečna so poleg cerkve tudi kapele in leseni križi.
- Namena in datuma postavitve oz. obnovitve cerkvenih obeležij večina domačinov oz. lastnikov ne pozna.

2.3. RAZISKOVALNE METODE

Pri iskanju podatkov si bomo pomagale predvsem z metodo spraševanja in zapisovanja. Za pomoč pri zbiranju podatkov smo si pripravile nekaj vprašanj za domačine oz. lastnike, s katerimi se bomo pogovarjale osebno ali po telefonu. Cerkev in ostala znamenja bomo tudi fotografirale.

3. TEORETIČNI DEL

3.1. KRAJEVNA SKUPNOST LJUBEČNA

Krajevna skupnost Ljubečna je del Mestne občine Celje. Obsega sedem vasi: Ljubečna, Šmiklavž, Leskovec, Začret, Žepina, Lipovec in Glinsko. Površina Krajevne skupnosti Ljubečna obsega 938 ha, njen sedež pa je na Kocbekovi cesti 45 v Ljubečni.

3.2. ŽUPNIJA LJUBEČNA

V Ljubečni, ki je bila takrat še del vojniške župnije, so 1. maja 1972 blagoslovili cerkev sv. Jožefa Delavca. Ustanovila sta jo župnik Martin Lupše in kaplan Alojz Kostanjšek. Cerkev je bila podružnica samo tri leta, saj je bila 20. julija 1975 z ustavno listino potrjena nova samostojna župnija Ljubečna, ki je obsegala naselja Glinsko, Lipovec, Leskovec, Ljubečno, Šmiklavž, del Zadobrove, Trnovlje, Začret in Žepino.

3.3. ZNAMENJA

Razdelitev znamenj temelji na knjigi z naslovom Slovenska znamenja, ki jo je napisal Marijan Zadnikar. Glede na njegovo razdelitev delimo znamenja na:

A: KAMNITA ZNAMENJA

1. pokopališki stebri in svetilniki
2. stebrna ali stebrasta znamenja
3. znamenja s kipi
4. kamniti križi

B: ZIDANA ZNAMENJA

1. slopna in slopasta znamenja
2. trikotna znamenja
3. znamenja z nišo

C: KAPELICE

1. zaprte kapelice
2. odprte kapelice
3. mnogokotne kapelice in kapelice-zvoniki

D: ZNAMENJA RAZLIČNIH OBLIK

1. lesena razpela
2. ostala znamenja

A: KAMNITA ZNAMENJA:

- 1. Pokopališki stebri in svetilniki:** V srednjem veku je na pokopališčih pogosto gorela luč za dušni mir tamkaj pokopanih, zato je na pokopališčih stal iz kamna izklesan steber ali zidan slop. Da bi bila luč čim bolj vidna, so bili ponavadi ti svetilniki zelo visoki. Po koncu srednjega veka so te stebre in svetilnike zaradi upada duhovnosti začeli opuščali in zato so večinoma propadli. Podobno oblikovani nosilci luči so se pojavljali tudi ob vsakodnevnih in prazničnih poteh ter na vaških trgih.
- 2. Stebrna in stebrasta znamenja:** Oboji so izklesani iz kamna in podobni stebrom. Nekateri imajo zgoraj bolj ali manj odprto hišico s slikano ali kiparsko oblikovano sveto podobo. So razvojno mlajša od svetilnikov, postavljali pa so jih v spominske ali versko pobudne namene.
- 3. Znamenja s kipi:** Na teh stebrastih znamenjih so toge, geometrično oblikovane strešice na vrhu nadomeščene z razgibanimi kipi.
- 4. Kamniti križi:** Te križe so zlasti med 8. in 12. stoletjem postavljali menihi v Veliki Britaniji, še posebej na Irskem. Bili so reliefno okrašeni, segali so kar več metrov visoko, postavljali pa so jih v bližini samostanov, kjer so se menihi zbirali k skupni molitvi. Pri nas tako velikih kamnitih križev nismo poznali, pojavljajo pa se tam, kjer je bilo kamnoseštvo dobro razvito, zlasti na Pivki in Krasu.

B: ZIDANA ZNAMENJA

- 1. Slopna in slopasta znamenja:** Oboji imajo obliko štiristranega zidanega slopa. Slopna znamenja so po vsej višini enako široka, kvadratnega prereza in pokrita s preprosto

piramidno strešico. Slopasta znamenja pa imajo trup in od njega ločeni nastavek različno širok.

- 2. Trikotna znamenja:** Od slopnih in slopastih znamenj se razlikujejo le po tem, da ima njihov prečni prerez obliko enakostraničnega trikotnika in ne kvadrata.
- 3. Znamenja z nišo:** Ta znamenja imajo poudarjeno prednjo stran, kar pomeni, da je znamenje postalo le še enosmerno, preračunano na prednji pogled.

C: KAPELICE

- 1. Zaprte kapelice:** Kapelice kot obpotne zgradbe za shranjevanje svetih podob in poglobitev ljudske vernosti smo na Slovenskem prevzeli v času zgodnjega baroka, zelo verjetno že na začetku 17. stoletja. Zaprte kapelice so ponavadi manjše pozidane stavbice, ki so s polnimi stenami zaprte s treh strani, spredaj pa je večja ali manjša odprtina, ki je navadno le zamrežena in redkeje zaprta z vrati. Znotraj je dovolj prostora za velik kip, včasih celo za cel oltarček.
- 2. Odprte kapelice:** Te kapelice imajo polno le zadnjo steno, preostale tri pa se odpirajo s polkrožnimi loki, naslonjenimi na prosto stoječih stebrih na prednjih dveh oglih.
- 3. Mnogokotne kapelice in kapelice-zvoniki:** Zaprte in odprte kapelice so v tlorisu z redkimi izjemami navadno kvadratne ali pravokotne, tloris nekaterih pa je lahko tudi večkoten, npr. osemkoten. V to skupino spadajo tudi vaški zidani zvoniki.

D: ZNAMENJA RAZLIČNIH OBLIK

- 1. Lesena razpela:** Nahajajo se ob poteh, cestah, sredi polj ali kjerkoli po vaseh. Križi so ponavadi zelo preprosti, ponašajo se samo z umetelno izdelanimi strešicami, ki naj bi kip Križanega zavarovala pred slabim vremenom.
- 2. Ostala znamenja:** Pogoste so slikane table, sveta znamenja v stenskih vdolbinah hiše ali kozolcev, podobe, itd.

3.4. NAMEN ZNAMENJ

V svoji knjigi avtor Marijan Zadnikar omenja veliko razlogov, zaradi katerih so se ljudje odločali (in se še vedno) za postavitev različnih znamenj.

- Nekatera znamenja so pravnega značaja – človek je moral na kraju svojega zločina, npr. umora, postaviti znamenje.
- V srednjem veku so ljudje postavljali znamenja kot spomin ali opomin na že prestano človeško izkušnjo.
- V 17. stoletju so ljudje začeli postavljati znamenja, da bi se zavarovali pred naravnimi in drugimi nesrečami.
- Nekatera znamenja so ljudje postavljali, da bi jih zavarovala pred Turki.
- Mnogo znamenj je bilo postavljenih v zahvalo za uslišane prošnje ob boleznih, vojskah in drugih nesrečah, ki so se dogajale ljudem.
- Veliko znamenj se pojavlja ob romarskih poteh.
- Posebno mesto imajo kapelice križevega pota s 14 postajami Gospodovega trpljenja.

4. CERKVENA OBELEŽJA V KRAJEVNI SKUPNOSTI LJUBEČNA

4.1. POTEK RAZISKOVALNEGA DELA

Najprej smo poiskale znamenja na področju KS Ljubečna. Pri tem nam je bil v veliko pomoč gospod ravnatelj Martin Grosek, ki nam je znamenja pokazal in jih poslikal. Ko smo uredile slike, nam je pomagal tudi z naslovi domačinov oz. lastnikov, pri katerih naj bi najverjetneje dobile iskane podatke o najdenih znamenjih in cerkvi. Nato smo si razdelile delo ter začele domačine obiskovati oz. klicati po telefonu. Nekaj podatkov, predvsem tiste o cerkvi, smo našle v zborniku *Vojniški svet v utripu časa*. Ko smo podatke zbrale in uredile, smo združile fotografije z vsemi informacijami, ki smo jih dobile. V času raziskovanja in urejanja podatkov smo odkrile še tri križe, ki smo jih prvič spregledale, saj jih je težko ali sploh nemogoče opaziti s cest, kjer smo se vozile z gospodom ravnateljem.

4.2. PREDSTAVITEV REZULTATOV IN OPIS OBELEŽIJ

Kot smo predvidevale, smo na področju KS Ljubečna našle še kapele in lesene križe. Presenetilo nas je le eno znamenje, in sicer križ v deblu podrtega drevesa, ki bi ga lahko uvrstile le pod ostala znamenja.

Skupaj s cerkvijo smo našle 19 znamenj: 1 cerkev, 8 kapel (7 zaprtih in 1 odprto), 9 križev in 1 znamenje v deblu podrtega drevesa.

Ko smo zbirale podatke o namenu in datumih postavitve oz. obnovitve cerkvenih obeležij, smo pri 10 obeležjih ugotovile, zakaj so bila postavljena, pri kar 15 smo dobile letnice, kdaj so bila postavljena, pri 13 obeležjih smo izvedele, kdaj so bila obnovljena, in prav tako pri 13, zakaj so bila obnovljena. Manjkajoči podatki pomenijo, da domačini niso poznali odgovora ali da podatka v pogovoru sploh niso omenili.

Cerkveno obeležje	Kdaj postavljeno	Zakaj postavljeno	Kdaj obnovljeno	Zakaj obnovljeno
CERKEV	DA	DA	/	/
KAPELA V ŠMIKLAVŽU	DA	DA	DA	DA
VENGUSTOVA KAPELA	DA	DA	DA	DA
JUTRŠKOVA KAPELA	DA	DA	DA	DA
KOŠTOMAJEVA KAPELA	DA	/	DA	DA
KAPELA V LIPOVCU	DA	DA	DA	DA
KAPELA V ZAČRETU	/	/	/	DA
KAPELA PRI CERKVI	DA	/	DA	DA
KAPELA V LESKOVCU	DA	/	DA	DA
KRIŽ V ŠMIKLAVŽU	DA	DA	DA	DA
CIRILOV KRIŽ V ŠMIKLAVŽU	DA	DA	DA	DA
KRIŽ PRI GASILSKEM DOMU	DA	/	DA	DA
KRIŽ V ŽEPINI	/	/	/	/
KRIŽ OB CESTI V TEHARJE	/	/	/	/
KRIŽ V ZAČRETU	DA	DA	DA	DA
KRIŽ V LESKOVCU	/	/	/	/
KRIŽ ZA ŽIVO MEJO	DA	/	DA	/
KKRIŽ V LIPOVCU	DA	DA	DA	DA
ZNAMENJE V DEBLU	DA	DA	/	/
SKUPAJ	15	10	13	13

4.2.1. CERKEV SV. JOŽEFA DELAVCA

Slika 1: Cerkev

Slika 2: Cerkev

Večino podatkov o cerkvi sv. Jožefa Delavca smo dobile iz že omenjenega zbornika *Vojniški svet v utripu časa*, malo pa nam je pomagal tudi gospod župnik Alojzij Kostanjšek.

K nastanku cerkve in kasneje tudi nove župnije Ljubečna je v prvi vrsti pripomogla skrb za varnost otrok, in sicer tistih otrok iz Ljubečne, ki so obiskovali verouk in svete maše v vojniški župniji. Največjo nevarnost je predstavljal predvsem naraščajoči promet. Želja, da bi otrokom in odraslim olajšali in približali dostop do cerkve, je privedla do zamisli, da bi zgradili cerkev in prostor za verouk na področju Ljubečne. Po dolgem iskanju so 200 metrov od šole našli primeren kraj. Kmet Franc Koželj iz Bukovžlaka je namreč leta 1970 tam prodajal veliko staro hmeljsko sušilnico in nekaj zemlje ob njej. Župnik Martin Lupše je oboje kupil, ne da bi razlagal, zakaj. Kasneje pa se je zapletlo pri pridobivanju soglasij za ustanovitev cerkve. Stare zgradbe niso smeli podreti, za ureditev bogoslužnega prostora so jo lahko le obnovili. Župnik Lupše in kaplan Alojzij Kostanjšek sta imela težko delo, vendar jima je uspelo. Zidarska dela je opravil mojster Jože Vranc iz Vojnika s tremi delavci in z veliko pomočjo vernikov. Cerkveni ključar Alojz Golec iz Trnovelj je skrbel za organizacijo dela in prehrane. Denarna sredstva je zbirala vsa vojniška župnija, pri tem sta se posebno izkazala ključar Štefan Samec in njegova žena Mimika Samec iz Ljubečne.

Cerkev je bila blagoslovljena 1. maja 1972. Posvetili so jo sv. Jožefu Delavcu. Blagoslovil jo je pomožni škof iz Maribora dr. Vekoslav Grmič. Ker je bila cerkev premajhna za veliko množico vernikov, je bila slovesnost na prostem pred cerkvijo. Jeseni istega leta je bil redno organiziran tudi verouk za vse razrede. Pokopališče je ostalo skupno. Ustanovitev nove cerkve je vernikom tega dela vojniške župnije in predvsem otrokom prineslo veliko olajšanje, župnikom iz Vojnika pa še večje obremenitve, kar je bil tudi razlog za nastanek nove samostojne župnije Ljubečna tri leta po blagoslovu cerkve.

CERKEV DANES

Na steni oltarja poleg Marije in Jezusa lahko vidimo sv. Jožefa Delavca (glej prilogo 7.2.). Stene okrašujejo tudi slike, ki prikazujejo Jezusovo trpljenje. Orgle so lesene. Poleg njih stojita kipa angelov. Cerkev ima dve spovednici. Poleg cerkve je dom gospoda župnika Kostanjška, kjer imajo učenci verouk. Zaradi izgradnje nove šole, ki je nekoliko bolj oddaljena od stare, in predvsem zaradi nedavne izgradnje novega avtocestnega priključka v neposredni bližini cerkve in veroučne učilnice, pa je varnost otrok ponovno ogrožena.

SVETI JOŽEF DELAVEC

Slika 3: Sv. Jožef Delavec

Svétí Józef je bil po Svetem pismu mož device Marije, ki je rodila Jezusa. Podatki o Jožefovem rojstvu in smrti niso znani, domnevno je umrl, preden je Jezus dopolnil 18 let, saj se v poznejših poglavjih Svetega pisma ne pojavlja več.

Jožef je z družino stanoval v Nazaretu v Galileji. Sveto pismo navaja, da so bili njegovi predniki iz rodu kralja Davida. Jožef je bil po poklicu obrtnik, po vsej verjetnosti tesar (nekateri trdijo tudi, da gre za napako v prevodu in da je bil v resnici kamnosek).

Sveti Jožef Delavec je danes poznan in čaščen kot vzornik in zavetnik vseh delavcev, zato je tudi tesno povezan s 1. majem, praznikom dela.

4.2.2. MART'NČEVA KAPELA V ŠMIKLAVŽU

TIP ZNAMENJA: ZAPRTA KAPELA

Slika 4: Kapela v Šmiklavžu

Slika 5: Kapela v Šmiklavžu

Slika 6: Kapela v Šmiklavžu

NAPISI NA KAPELI:

Na čast sv. Miklavžu, postavljeno 1892. (slika 4)

Sv. Janez prosi za nas! (slika 5)

»kdor ljubi, ostane v Bogu« (slika 5)

Sv. Martin prosi za nas!

Sv. Martin, vzor dobrote!

Kapela svetega Miklavža, bolj poznana kot Mart'nčeva kapela, je bila postavljena leta 1892 v spomin na cerkev, ki je stala na tem mestu. Cerkev je bila opuščena v času Franca Jožefa. Ko so jo podirali, je bila v zelo slabem stanju. Del kamenja cerkve v Šmiklavžu so prepeljali v Vojnik in ga porabili za gradnjo cerkve sv. Jerneja.

Ker je začela kapela propadati, so se vaščani že za časa Jugoslavije odločili, da jo obnovijo sami. Dela so stekla, vendar so jih kmalu ustavili odgovorni na spomeniškem varstvu, saj je bila kapela zaščiten. Slike so imele precejšnjo umetniško vrednost, zato je spomeniško varstvo predlagalo strokovnjaka restavratorja. Vaščani so kljub temu izdatno pomagali. Gospod Toman in vaščani so jo dokončno obnovili leta 1992 – ob njeni stoti obletnici. Kapelo je blagoslovil celjski opat Friderik Kolšek, na slavnostno prireditev pa sta bila med drugim povabljeni tudi znana slovenska politika Bizjak in Petrlje.

Danes je kapela pomembno središče dogajanja v vasi. Za veliko noč poteka tukaj žegnanje velikonočnih jedi, v maju se ljudje pri kapeli zbirajo v molitvi, decembra pa se ob svetem Miklavžu tukaj zbirajo predvsem otroci na vsakoletnem miklavževanju.

4.2.3. VENGUSTOVA KAPELA

TIP ZNAMENJA: ZAPRTA KAPELA

Slika 7: Vengustova kapela

Slika 8: Vengustova kapela

Slika 9: Vengustova kapela

NAPIS NA KAPELI:

Sveta Marija prosi za nas (slika 9)

Kapela pri gasilskem domu se imenuje Vengustova kapela. Postavljena je bila leta 1922, ker se je gospod, ki je bil v vojni, zaobljubil, da bo postavil kapelo, če se iz vojne vrne živ.

Kapela je bila obnovljena leta 2004. Obnovil jo je gospod Srečko Jesenek. V tem primeru smo našle tudi vabilo na otvoritev obnovljene kapele (glej prilogo 7.1.), ki se glasi:

Spoštovani!

*Župnijski urad Ljubečna in KS Ljubečna Vas vabita na otvoritev obnovljene Vengustove kapele,
ki bo v nedeljo, 15. avgusta 2004 ob 15. uri.*

Po svečani otvoritvi Vas vabimo na pogostitev pred dom PGD Ljubečna.

Vljudno vabljeni!

4.2.4. JUTRŠKOVA KAPELA

TIP ZNAMENJA: ZAPRTA KAPELA

Slika 10: Jutrškova kapela

Slika 11: Jutrškova kapela

Jutrškova kapela je bila postavljena pred okoli 150 leti. Namen postavitve je gospod Jutršek razložil takole: »Imeli smo hišo, avto...vse... Manjkalo je nekaj...In to je bila kapela...«

Obnovljena je bila dvakrat: prvič pred 100 leti in drugič leta 1995. Obnovili so jo sami, ker je bila že stara in je začela razpadati.

4.2.5. KOŠTOMAJEVA KAPELA

TIP ZNAMENJA: ZAPRTA KAPELA

Slika 12: Koštomajeva kapela

Slika 13: Koštomajeva kapela

Slika 14: Koštomajeva kapela

NAPIS NA KAPELI:

Marija prosi za nas! (slika 12)

Koštomajeva kapela je bila postavljena leta 1900. Namena njene postavitve ne poznajo. Družina Koštomaj jo je obnovila leta 2005, ker je kapela začela propadati.

4.2.6. VAŠKA KAPELA V LIPOVCU

TIP ZNAMENJA: ZAPRTA KAPELA

Slika 15: Kapela v Lipovcu

Slika 16: Kapela v Lipovcu

Slika 17: Kapela v Lipovcu

NAPISA NA KAPELI:

O da bi Marija mila od nesreče vsake odvrnila. (slika 15)

V spomin gospe Johanni TOBEL, rojeni STRAUSS, ki se je rodila 3. maja 1871 in tukaj umrla 22. septembra 1894. (delni prevod iz nemščine, slika 17)

Vaško kapelo ob cesti proti Ljubečni je dala postaviti bogata nemška družina Strauss v spomin na tragično smrt njihove hčerke Johanne TOBEL, rojene STRAUSS. Gospa Koštomaj nam je povedala, da se je družina 22. septembra 1894 s konji odpravila na kopanje v Dobrno na veliko željo 23-letnega dekleta. Na kraju, kjer danes stoji kapelica, so konji podivjali in dekle je padlo iz kočije. Padeč je bil zanjo usoden, vsi ostali člani družine pa so se obdržali v kočiji in nesrečo preživeli.

Kapela je bila obnovljena enkrat, ker je bila stara in je že začela propadati. Gospa nam ni vedela povedati, kdaj natančno so potekala obnovitvena dela, je pa dodala, da je bilo to kar nekaj časa nazaj in da bo počasi potrebno ponovno razmišljati o obnovitvi, saj je kapelo že načel zob časa.

4.2.7. KAPELA V ZAČRETU

TIP ZNAMENJA: ZAPRTA KAPELA

Slika 18: Kapela v Začretu

O kapeli v Začretu smo se pozanimale pri gospe Videnšek. Gospa nam ni vedela povedati, kdaj in zakaj je bila kapela postavljena. Vedela je le to, da so jo pred nekaj leti obnovili zaradi propadanja.

4.2.8. KAPELA PRI CERKVI

TIP ZNAMENJA: ODPRTA KAPELA

Slika 19: Kapela pri cerkvi

Slika 20: Kapela pri cerkvi

Slika 21: Kapela pri cerkvi

Kapela pri cerkvi Sv. Jožefa Delavca je bila postavljena leta 1800. Namena njene postavitve gospa Koželj ne pozna. Obnovljena je bila leta 1993, ker je propadala.

4.2.9. KAPELA BREZMADEŽNE MARIJE V LESKOVCU

TIP ZNAMENJA: ZAPRTA KAPELA

Slika 22: Kapela v Leskovcu

NAPIS NA KAPELI:

Sveta Marija prosi za nas (slika 22)

Kapela Brezmadežne Marije je bila postavljena leta 1860. Namena njene postavitve družina Hrastnik ne pozna. Obnovljena je bila leta 2006, ker je propadala.

4.2.10. KRIŽ OB CESTI V ŠMIKLAVŽU

TIP ZNAMENJA: LESEN KRIŽ

Slika 23: Križ ob cesti v Šmiklavžu

Največ podatkov o tem križu v Šmiklavžu sta nam dala gospod in gospa Frühvirth. Križ je bil namreč last njenega očeta Ivana Kerša. Postavil ga je po letu 1945 v zahvalo za srečno vrnitev iz druge svetovne vojne. Ker takrat časi niso bili ravno naklonjeni izkazovanju katoliške vere, so križ postavili na črno, in sicer ponoči. Dolgo časa ga je tudi delno zakrivalo grmovje, da ni bil preveč vpadljiv.

Hrastov križ je bil preprosto zabit v zemljo in nekega večera, ko se je vračal iz službe, je gospod Frühvirth opazil, da križ stoji precej postrani. Ko ga je želel popraviti, da ne bi padel na cesto, mu je zaradi sprhnelega lesa križ ostal v rokah, tako da je moral poklicati na pomoč. Križ so takrat odstranili in se odločili, da ga obnovijo. To je bilo leta 2002. Pri obnovi so pomagali tudi sosedi. Zaščitili so les in dali poslikati 'bogeča'. Obnova je trajala približno tri tedne in takrat je marsikdo opazil, da je križ ob cesti izginil. Nekateri so celo napačno sklepali, da je družina križ odstranila, zaradi česar so bili deležni tudi nekaj neopravičene graje. Obnovljeni križ so nekoliko prestavili, tako da se zdaj ne skriva več v grmovju, temveč stoji na zelo vidnem mestu ob cesti, kjer so istega leta uredili tudi pločnik in javno razsvetljava. Križ ni več zabit v zemljo, ampak ima betonski temelj. V les so vpisali letnico 2002 – leto obnove. Gospod Frühvirt je kot zanimivost povedal, da večkrat opazi, da svečke ob križu prižigajo tudi mimoidoči, kar ga zelo veseli.

4.2.11. KRIŽ KERŠ CIRILA V ŠMIKLAVŽU

TIP ZNAMENJA: LESEN KRIŽ

Slika 24: Križ Kerš Cirila v Šmiklavžu

Ta leseni križ v Šmiklavžu je last Cirila Kerša, brata pokojnega Ivana Kerša. Gospod Kerš nam je povedal, da je križ postavil že njegov oče leta 1918, in sicer v zahvalo ob srečni vrnitvi iz prve svetovne vojne.

Gospod Ciril Kerš ga je leta 1944 obnovil, tokrat v zahvalo ob njegovi srečni vrnitvi iz druge svetovne vojne.

4.2.12. KRIŽ PRI GASILSKEM DOMU

TIP ZNAMENJA: LESEN KRIŽ

Slika 25: Križ pri gasilskem domu

Križ je bil postavljen pred približno 100 leti. Namena njegove postavitve gospod Srečko Jesenek ne pozna. Obnavljajo ga vsake tri leta. Nazadnje je bil obnovljen lansko leto. Obnovil ga je gospod Cirkulan.

4.2.13. KRIŽ V ŽEPINI

TIP ZNAMENJA: LESEN KRIŽ

Slika 26: Križ v Žepini

Lastnica križa je družina Jančič. Drugih podatkov o tem križu v telefonskem pogovoru nismo izvedele.

4.2.14. KRIŽ OB CESTI V TEHARJE

TIP ZNAMENJA: LESEN KRIŽ

Slika 27: Križ ob cesti v Teharje

O tem križu smo se pozanimale pri gospe Stojc. Povedala nam je le to, da je lastnik križa gospod Šolinc, ki živi v Ljubljani. Z gospodom Šolincem nismo prišle v stik.

4.2.15. KRIŽ V ZAČRETU

TIP ZNAMENJA: LESEN KRIŽ

Slika 28: Križ v Začretu

Križ v Začretu pripada družini Golež. Gospod nam je povedal, da so križ postavili po letu 1945 na željo njegove stare matere. Postavljen je bil namreč v spomin njegovega strica, Stanka Kopitarja, ki je padel v drugi svetovni vojni.

Križ je zaradi starosti družina Golež obnovila pred približno dvajsetimi leti.

4.2.16. KRIŽ V LESKOVCU

TIP ZNAMENJA: LESEN KRIŽ

Slika 29: Križ v Leskovcu

O tem križu nam gospa Koštomaj ni vedela veliko povedati, saj se s pokojnim možem nikoli nista pogovarjala, kdaj in zakaj je bil križ postavljen. Vedela je le to, da je bil obnovljen dvakrat in da ga je obnovil gospod Koštomaj.

4.2.17. KRIŽ ZA ŽIVO MEJO NA LJUBEČNI

TIP ZNAMENJA: LESEN KRIŽ

Slika 30: Križ za živo mejo na Ljubečni

Lastnica križa je družina Jezovšek. Gospod nam je povedal, da je bil križ postavljen leta 1900 in obnovljen leta 1992, kar je razvidno tudi iz zapisa na podstavku križa. Namena postavitve križa ne pozna.

4.2.18. KRIŽ V LIPOVCU

TIP ZNAMENJA: LESEN KRIŽ

Slika 31: Križ v Lipovcu

Križ pripada družini Cirkulan. Učenec Uroš nam je povedal, da ga je pred 85 leti postavil njegov praded v zahvalo, da se je vrnil živ iz fronte.

Obnovljen je bil leta 2000, ker je bil že potreben obnove.

4.2.19. ZNAMENJE V DEBLU V ZAČRETU

TIP ZNAMENJA: OSTALA ZNAMENJA

Slika 32: Znamenje v deblu

Znamenje v deblu pri Začretu je bilo postavljeno leta 2000. Družina ga je postavila zato, ker so posekali drevo in so se odločili, da izkoristijo prazno deblo ter vanj postavijo križ. Ker je to znamenje precej mlajše od ostalih, do zdaj še ni bilo potrebe po obnavljanju.

4.3. SPOZNANJA DRUGIH RAZISKOVALCEV

Na področju KS Ljubečna še ni bilo izvedene nobene podobne raziskovalne naloge, zato smo si pomagale le s podatki iz zbornika *Vojniški svet v utripu časa* in s podatki, ki smo jih dobile od domačinov oz. lastnikov znamenj. V zborniku smo odkrile, da je bila v šolskem letu 2000/2001 izvedena podobna naloga na področju župnije Črešnjice, zato smo si v OŠ Vojnik to nalogo izposodile le za vpogled in morebitne ideje pri našem raziskovalnem delu.

5. ZAKLJUČEK

Za to raziskovalno nalogo smo se odločile zato, ker smo želele poiskati vsa cerkvena obeležja na področju KS Ljubečna in ugotoviti predvsem, zakaj so bila postavljena. Razloga sta bila dva: naša radovednost in dejstvo, da takšne raziskovalne naloge na tem področju še ni bilo.

V prvi hipotezi smo predvidevale, da bomo našle poleg cerkve samo še kapele in lesene križe. Hipoteza le delno drži, saj smo v Začretu odkrile nekoliko bolj posebno znamenje, in sicer križ v deblu podrtega drevesa. Glede na Zadnikarjevo razdelitev znamenj smo ga uvrstile pod ostala znamenja.

V drugi hipotezi smo pričakovale, da bomo od domačinov oz. lastnikov dobile precej manj podatkov, kot smo jih v resnici. Mislile smo, da so večinoma že pozabili ali da niti ne vedo, kdaj in zakaj so bila obeležja postavljena oz. obnovljena. Od 19 obeležij smo pri kar 10 ugotovile, zakaj so bila postavljena. Razlogi so zelo različni. Najpogostejši razlog je srečna vrnitev iz prve ali druge svetovne vojne, ostali pa so: potreba po novih varnejših prostorih (cerkev), spomin na podrtu cerkev, smrt v vojni, smrt nesrečnega dekleta, dopolnilo k hiši oz. koristna zapolnitev praznega prostora. Presenečene smo bile, ker smo pri 15 obeležjih izvedele, kdaj so bila postavljena, pri 13, kdaj in včasih tudi kolikokrat so bila obnovljena, in prav tako pri 13, zakaj so bila obnovljena. V tem primeru je bil razlog le eden. Za obnovo obeležij so se ljudje odločili zato, ker so bila stara in propadajoča.

Najpogostejši vzrok za nepopolne podatke je predvsem nezanimanje mlajših generacij za dejanja starejših, saj je bil najpogostejši odgovor: »Žal mi je, ne vem. O tem se doma nismo nikoli pogovarjali.«

Menimo, da bi morali podobno raziskovalno nalogo narediti že precej let prej, ko so morda še živeli ljudje, ki bi manj suhoparno odgovorili na naša vprašanja, in bi bila naša naloga zaradi tega še veliko bolj zanimiva.

6. VIRI

- M. Zadnikar: *Slovenska znamenja*, Družina, Ljubljana 1991.
- Zbornik: *Vojniški svet v utripu časa*, Vojnik 1997.
- http://sl.wikipedia.org/wiki/Sveti_JoLef
- ustni viri

7. PRILOGI

7.1. VABILO NA OTVORITEV OBNOVLJENE VENGUSTOVE KAPELE

Špeškovani!

Župnijski urad Ljubečna in KS Ljubečna
Vas vabita na otvoritev obnovljene
Vengustove kapele, ki bo
v nedeljo, 15. avgusta 2004 ob 15.00 uri.

Do svečani otvoritvi Vas vabimo na pogostitev
pred domom PGD Ljubečna.

Vljudno vabljeni!

7.2. RAZGLEDNICA S CERKVIJO

